

FAGOPPGAVE

Tema: Den profesjonelle førskolelærer

Barns følelse av mestring i barnehagen

Utarbeidet av:

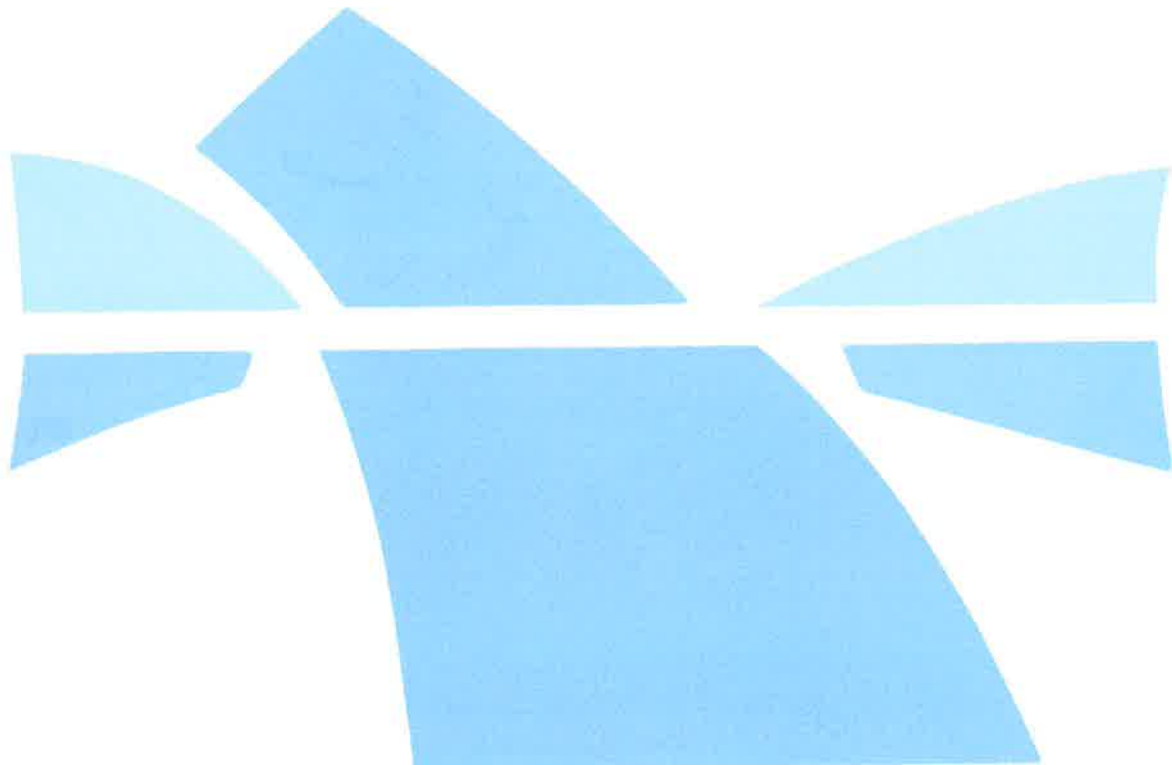
Christin Sandstedt

Studium:

Førskolelærerutdanning, deltid, kull 2008, Nesna

Innlevert:

Høst 2011

1. Innledning	3
<i>1.1 Egne tanker rundt problemstillingen</i>	4
<i>1.2 Begrepsavklaring</i>	5
<i>1.2.1 Selvfølelse</i>	5
<i>1.2.2 Identitet</i>	5
<i>1.2.3 Sosial utvikling</i>	5
2. Teori	6
3. Valg av metode	8
<i>3.1 Vurdering av metoden</i>	9
4. Undersøkelsen	10
<i>4.1 Intervjuspørsmålene med min tolkning</i>	12
<i>4.1.1 Spørsmål 1.....</i>	12
<i>4.1.2 Spørsmål 2.....</i>	12
<i>4.1.3 Spørsmål 3.....</i>	12
<i>4.1.4 Spørsmål 4.....</i>	13
5. Drøfting	14
6. Konklusjon	17
7. Litteraturliste	18

Innledning

Tema for fagoppgaven min er «**Barns følelse av mestring i barnehagen**».

Barns følelse av mestring i hverdagen er viktig for barnets lærelyst og utvikling av en positiv selvfølelse. Som førskolelærer er det viktig for oss å se det enkelte barnet. Det er vår oppgave å støtte og hjelpe barnet med å klare de oppgaver de har fått. Vi må lære hvert enkelt barn å kjenne for å kunne gi den typen oppgave de kan mestre.

Problemstillingen for denne fagoppgaven er «**Hvordan kan førskolelærer legge tilrette for barns utvikling av en positiv selvfølelse i barnehagen**».

Grunnen til at jeg synes denne problemstillingen er interessant er at jeg i mitt pedagogiske grunnsyn er veldig opptatt av det kompetente barnet. Mitt syn på barn som kompetente gjør at jeg brenner for at alle barn skal føle at de mestrer. Enten det dreier seg om logisk tenking eller praktiske løsninger, så er mestringsfølelsen avgjørende for utviklingen av et positivt selvbylde og en god selvfølelse.

Alle barn er forskjellige, og for at alle barn skal kunne oppleve mestring i hverdagen er det viktig at de oppgavene de får er av slik art at de selv kan klare det. Et barn som får for vanskelige oppgaver vil føle frustrasjon over å ikke lykkes, mens et barn som får for lette oppgaver ikke vil føle stimuli og iver etter å løse den. Barnet trenger altså forskjellige oppgaver etter alder, interesser og stadiet i sin utvikling.

Formålet med oppgaven er å kartlegge førskolelærerens bevissthet på egen rolle i barnas utvikling av selvbylde og selvfølelse. Er førskolelæreren klar over betydningen av mestring i forhold til utviklingen av barnets selvfølelse?

For at oppgaven ikke skal bli for stor vil jeg konsentrere meg om førskolelærerens rolle, og dens tanker om mestring i barnehagen. Jeg lurer på, om fokuset stort nok på dette i arbeidet med barn? Hvordan legges det tilrette for at barn skal føle mestring i hverdagen? Jeg vil bruke pedagogiske ledere i to forskjellige barnehager, der dybdeintervju vil være metoden jeg finner mine svar på.

1.1 Egne tanker rundt problemstillingen

For at oppgaven og undersøkelsene jeg gjør skal kunne være i nærheten av å være rette vil jeg nå fortelle min førforståelse av mitt tema, «barns følelse av mestring i barnehagen» og problemstillingen min.

«I møtet med den vi skal intervju og det feltet intervjupersonen representerer, må vi være oss bevisst på hvem vi selv er.» (Dalland 2011,s154). Dalland sier videre at bevissthet rundt vår egen forståelse av problemstillingen kan være med på å forberede oss på møtet med intervjuobjektet.

Så til min egen førforståelse. Jeg har ganske nylig blitt mor for første gang. Etter denne fantastiske opplevelsen ser jeg at mitt tidligere syn på barn og barnehage har forandret seg veldig. Jeg var tidligere en av de som i all hovedsak var opptatt av barns læring og utvikling i barnehagen, for å forberede barna på skolen. Man kan trygt si at synet mitt nå er litt annerledes. Jeg merker at jeg i større og større grad retter fokuset mitt mot omsorg og støtte i barnehagen. Det er ikke det at jeg mener barna ikke skal lære, men prioriteringene mine er litt annerledes nå. Jeg mener at dersom et barn er trygt, har rolige omgivelser og lyttende voksne og barn rundt seg, så vil premissene for læring og utvikling stå sterkere.

I forhold til problemstillingen var tankene mine at jeg er litt redd for at fokuset på å hjelpe barn med å bli trygge på seg selv og den de er, kan komme litt bort. Det er nå et større fokus på fagområder og gruppeoppgaver, som kanskje ikke alltid tar hensyn til barnas forskjellige interesser og utviklingsstadier. Man kan jo si at jeg virkelig håper at mine antagelser er helt ukorrekte. Det er kanskje derfor jeg synes arbeidet med oppgaven er så spennende.

1.2 Begrepsavklaring

1.2.1 Selvfølelse

I problemstillingen bruker jeg begrepet selvfølelse. Dette er et begrep som ofte blir blandet sammen med andre ord, som selvtillitt og selvbilde. Men i begrepet «selvfølelse» ligger det noe helt eget. Selvfølelse er de følelser og tanker et individ har om seg selv og egen verdi. Hvordan føler jeg at jeg er. De andre begrepene dannes ved yttre påvirkning, mens selvfølelse skapes innen i fra, ved at barnet opplever seg selv på en positiv måte. (Pape, 2005)

1.2.2 Identitet

Jeg vil også se på begrepet identitet. Ordet beskrives slik av Vigdis Bunkholdt; *«Bilde av seg selv som selvstendig individ og som medlem av gruppe, med særpreg som skiller en fra andre.»* (Bunkholdt 1986, s112) Identitet er et begrep som ligger nært selvfølelse. Jeg mener derfor at det er naturlig å komme inn på hva identitet er, for å se de to begrepene som selvstendige.

1.2.3 Sosial utvikling

Sosial utvikling er veien man må gå for å tilegne seg sosial kompetanse. Sosial kompetanse er en viktig forutsetning for å kunne utvikle en positiv selvfølelse. Det er min påstand. Jeg mener dette fordi utviklingen av en positiv selvfølelse er avhengig av kontakt med andre mennesker. Du kan mestre en ting alene, og du vil sannsynligvis kjenne glede over dette. Men dersom du møter på utfordringer som du selv ikke klarer, så er du avhengig av en veileder. Det handler ikke om at noen skal komme å gjøre oppgaven for deg, men at du trenger hjelp til å se oppgaven på en annen måte, slik at du selv kan mestre den.

«Sosial utvikling fyller altså to funksjoner på samme tid, nemlig den integrerende funksjonen (Sosialisering) og den differenserende funksjonen (Individualiseringen)» (Lamer 1992, s28)

Gjennom «bieffektene» ved sosial utvikling danner barna seg en identitet.

Teori

I forhold til min problemstilling var det to teoretikere som dukket opp i hodet mitt. Det var Erikson og Vygotsky. Begge teoretikerene har gode formuleringer når det gjelder utvikling av selvbilde og selvfølelse, og viktigheten ved å kjenne følelsen av mestring. Etter å ha lest om temaet fant jeg det også naturlig å ha fokus på Kari Pape, som gjennom en årrekke har skrevet og snakket om barns behov for et positivt selvbilde og en positiv selvfølelse.

Som alle andre førskolelærerstudenter er jeg veldig glad i å bruke Vygotsky. Vygotskys syn på barnet som grunnleggende sosialt er noe som er lettere å forholde seg til enn enkelte andre teoretikere, som hadde motsatte meninger. Når jeg nå bruker Vygotsky i fagoppgaven min så er det ikke fordi jeg ikke har kunnskaper om andre, men Vygotskys inndeling og forklaringer rundt de ulike fasene er veldig beskrivende for problemstillingen min. Hans syn på barnet som et sosialt vesen står i stor kontrast til de pedagogiske teorier som allerede eksisterte på hans tid. Han mente også at barnet, i sin utvikling, hadde behov for en «læremester». Denne læremesteren, i hans teori en voksen, skulle ha som oppgave å observere og vurdere barnets utviklingsnivå, for å best mulig kunne hjelpe og tilrettelegge aktiviteter som lå innenfor barnets evner. Vygotsky skiller mellom to nivåer. Det ene nivået er det barnet kan klare på egenhånd, mens det andre nivået er det barnet kan klare med hjelp fra andre. Sonen mellom disse nivåene omtaler han som den proksimale utviklingszone. Det er her barnet har størst mulighet til læring og utvikling. Han vektla også at barnets følelse av mestring skulle gi kraft og motivasjon for å gripe an nye oppgaver. (Bunkholdt, 2003)

Erikson er for såvidt ikke så veldig ulik Vygotsky. De ser begge på barnet som sosiale vesner, og på samspill som viktig for utvikling. Men Eriksons faser deler seg inn i litt andre enn Vygotskys. Erikson har til sammen åtte faser, som strekker seg fra fødselen og til vi blir gamle. Fase 2, Autonomifasen (fra ca 1,5 år til ca 3 år) går direkte ut på barns selvfølelse, og utviklingen av denne. De fasetypiske behovene er i denne fasen selvstendighet og grensesetting. Dersom utviklingen skjer i positiv variant vil barnet oppleve selvstendighet og begynnende positivt selvverd. Dersom utviklingen skjer i negativ variant vil barnet føle skam og tvil på seg selv. Barnet trenger oppgaver som er verken større eller mindre enn det kan klare. Både for vanskelige og for lette oppgaver kan virke negativt på selvfølelsen, og skaper mindreverd og skam (Bunkholdt, 2003). Erikson påpeker viktigheten av konsekvente voksne som skiller mellom person og handling. I en positiv variant vil

barnet ha en positiv innstilling til egen mestring og egen verdi. De har trygge rammer, som gjør at de lett skiller mellom person og handling. I en negativ variant vil barnet føle utilstrekkelighet. Det føler at det ikke kan klare de tingene som andre barn mestrer. Rammene er uklare, og skillet mellom person og handling er uklart. «*Handlingene mine er uakseptable. Jeg er uakseptabel*» (Bunkholdt 2003, s202)

Kari Pape er en pedagog som er svært sentral i dagens pedagogiske tenkning. Hun har fokus på det kompetente barnet, og barnets forhold til andre barn og voksne. Omsorg er et sentralt begrep hos Pape. Dersom et barn blir møtt med omsorg har barnet et positivt utgangspunkt for å mestre de forskjellige utfordringene de møter på. Hun sier selv at hennes syn på barnet er inspirert av Kari Lamer, men jeg har valgt å bruke Kari Pape, da hennes litteratur er mer relevant for min problemstilling. Kari Pape har videre utviklet forskjellige metoder for å kartlegge arbeid i barnehagen. I boken «Se hva jeg kan´a» viser hun den anerkjennende blomsten.

Anerkjennelse. Voksne som har ansvar for barn er gode omsorgsgivere når de:

- Møter barna med respekt.
- Gir barna en følelse av at de er betydningsfulle og at de har en verdi i kraft av den de er.
- Gir barn en følelse av at de bryr seg om dem.
- Gir barn en følelse av at de er ønsket - at de er velkommen - at du er glad for at de er her. (Ordet inkludert er sentralt)
- Møter barn med forståelse - prøver å forstå også når det er vanskelig. (Ordet toleranse er sentralt)

(Pape 2005, s71)

Selv om Rammeplanen ikke er teori velger jeg å presentere den her. Som nevnt tidligere i oppgaven har jeg tenkt mye på hvordan vi forstår rammeplanen i forhold til barnas hverdag i barnehagen. Ser vi oss blinde på de paragrafene som inneholder barns læring av fagområdene? Det er vår plikt å kjenne til rammeplanens fulle innhold, og da kan vi ikke velge ut enkelte deler vi liker, mens vi snur det blinde øyet til det andre. I rammeplanen står det; «*Barnehagens omsorgs- og læringsmiljø skal fremme barns trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd.*» (KD 2006, s18) Rammeplanen inneholder retningslinjer for alle perspektiver rundt barnet og oppdragelse. Det er viktig å huske på de grunnleggende verdiene som omsorg og kjærlighet. Da vil også læringen komme mer naturlig.

Valg av metode

I forbindelse med forskningsdelen av denne oppgaven, har jeg valgt å bruke dybdeintervju som metode. Jeg har valgt denne kvalitative metoden fordi jeg ved bruk av den kan få et mer utfyllende og personlig svar på de spørsmålene jeg har. Metoden er god for å finne holdninger og meninger en person har, fordi den tillater meg å stille oppfølgings spørsmål, dersom det er nødvendig. Dessuten kan informantene også spørre, dersom noe kommer uklart fram i spørsmålsformuleringen. Disse mulighetene har man ikke dersom man velger en kvantitativ metode, fordi informantene da ofte er bundet opp til «låste» svar, og deres tolkning og mening blir avgrenset til de alternativene en allerede har satt.

Dalland (2011) sier i sin bok «Metode og oppgaveskriving for studenter» at det å forske på noe ikke er mer komplisert enn at man søker grundig etter klarhet og forståelse, og på den måten er ikke det å forske knyttet sammen med å være tittelert forsker. Det er viktig å huske dette når man som student skal ut i felten og samle informasjon. Vi har rett til å være der, men man skal trå forsiktig, og spille etter de reglene forskning eller undersøkelse har. For det finnes mange regler, og det er mye en skal ta hensyn til, for å kunne kalle de resultatene man kommer frem til for «rette».

Jeg har hatt fokus på personvern, og vært nøye i mitt arbeid med kildene mine. Ingen navn, verken på barnehage eller informanter, ble skrevet ned noen steder. Begge informanter har godkjent intervjuet i etterkant, etter at de har lest igjennom det jeg har skrevet ned. Jeg har valgt å gjøre dette da en mulig feilkilde ligger i kommunikasjonsprosessen. Ved å få informantene til å gå i gjennom intervjuet kan jeg være litt sikrere på at jeg har forstått det de sa riktig.

Som mange andre sikkert også opplever, er det ikke alltid ting går som man har planlagt. Det gjorde det ikke i forhold til intervjuene mine heller. Planen var å intervju to førskolelærere, i to forskjellige barnehager. Jeg avtalte med de begge to dag og tidspunkt for intervjuene, men da dagen kom ble det ikke helt slik som jeg hadde sett for meg. Førskolelærer i barnehage 1 var hjemme med sykt barn, og kunne ikke finne tid til meg før en hel uke etter. Det resulterte i at jeg valgte å ikke bruke henne i undersøkelsen min, da det videre arbeidet mitt ville bli satt på vent mye lengre enn jeg var villig til. Jeg endte derfor opp med å intervju to førskolelærere i barnahage 2. Dette gikk veldig greit, men sett i ettertid ville jeg nok heller intervjuet dem hver for seg, enn sammen slik jeg

endte opp med. Dette fordi det er lettere å notere mens man intervjuer, dersom det er bare en informant å forholde seg til.

3.1 Vurdering av metoden

Etter å ha gjennomført undersøkelsen ser jeg en del faktorer jeg mener det er verdt å nevne. Når det først gjelder vurdering av metoden, så mener jeg selv det gikk veldig bra. Det er vanskelig å drive med forskningsarbeid, og det krever mye av selvkritikk. Derfor vil jeg med en gang si at jeg ser tydelig at det er en fordel å ta opp intervjuet på en eller annen måte, for deretter å skrive ned det som blir sagt. Det var veldig vanskelig å kombinere å være skribent, samtidig som en skulle holde samtalen til det spørsmålene dreide seg om. Jeg løste denne klemma med å sende intervjuet ferdig skrevet til informantene, slik at de kunne lese gjennom og korrigere dersom noe var ukorrekt gjengitt.

Metoden passet fint til problemstillingen min, da jeg trengte utfyllende og personlige svar for å kunne besvare problemstillingen. Jeg var ute etter hvordan de gjorde ting hos seg. Jeg kunne ikke ha brukt for eksempel en spørreundersøkelse, da jeg da hadde vært nødt til å lage klar ferdige svar. Det ville da vært vanskelig å finne meningene og holdningene i svarene i forhold til å få besvart spørsmålene.

Det er alltid ting man kunne gjort annerledes, og jeg har tenkt mye i det siste på hva dette ville vært hos meg. Det er mange måter å gripe fatt en fagoppgave på, og det vill som regel være noe som ikke blir helt slik som man på forhånd hadde tenk seg. Jeg ser for eksempel i etterkant av intervjuet, at det er flere spørsmål jeg kanskje burde stilt. For eksempel spurte jeg ikke om hvordan de jobber med barn som kanskje ikke tør å prøve seg, barn som er innesluttet, og de som holder seg for seg selv. Dette perspektivet ville vært veldig interessant å forske på, da det er nettopp disse barna som trenger hjelp. Barns utvikling av selvfølelse er et interessant tema, som det kan være vanskelig å få helt grep på. Jeg håper likevel at jeg har gjort noe rett, og at interessen er vekket til live hos deg også.

Undersøkelsen

I forhold til fagoppgaven ville jeg gjøre en undersøkelse. Jeg ville prøve å komme nærmere et svar på hvordan barns utvikling av en positiv selvfølelse ble gjennomført i det virkelige livet. Jeg var i kontakt med to barnehager, som begge stilte seg veldig positiv i forhold til å delta i undersøkelsen min, som jeg har valgt å gjøre som et intervju. Barnehagene vil heretter bli kalt for barnehage 1 og barnehage 2. Da dagen for intervjuene kom viste det seg at førskolelæreren i barnehage 1 var hjemme med sykt barn. Dette ble en strek i regninga, men sykdom er ikke noe vi rår over. Det ble dermed ikke noe intervju i barnehage 1. Da jeg kom til barnehage 2 viste det seg at de hadde gledet seg sånn til dette intervjuet, så de spurte om det var greit at jeg intervjuet en person fra storavdeling, og en person fra småbarnsavdeling. Begge var utdannet førskolelærere. Svaret mitt var selvfølgelig «Ja». Jeg intervjuet de sammen, gruppeintervju, men forsøkte å skille mellom hvem som svarte på hva. Dette viste seg å være vanskeligere enn jeg trodde, så jeg endte opp med å skrive intervjuet som ett.

Jeg vil her presentere de spørsmålene jeg stilte informantene. Jeg har plukket ut de sitatene, som kortest svarte på spørsmålet. Under svarene til informantene vil jeg tolke det som blir sagt, for så å drøfte intervjuet i et eget kapittel. Jeg har valgt å fjerne spørsmål 3 og 5 fra oppgaven, da svarene jeg fikk på disse spørsmålene var nesten helt like svarene jeg fikk på andre spørsmål. Intervjuet ligger i sin helhet som vedlegg til oppgaven.

Informantene ved barnehage 2 er:

Førskolelærer 1: Er 52 år og daglig leder. Ferdig utdannet i 1993, og har jobbet i barnehage siden da. Har videreutdanning i Pedagogisk veiledning. Er sertifisert coach gjennom Ringom- instituttet AS, og er sertifisert som foreldreveileder i ICDP gjennom BUFETAT.

Førskolelærer 2: Er 35 år og pedagogisk leder/ gruppeleder på småbarnsavdelingen. Ferdig utdannet i år 2000. Videreutdanning i spes.ped 2 moduler, 30 stp. Har arbeidet i barnehage siden 2002.

Barnehagen hadde «De positive grunnreglene» hengende fremme på en vegg, så alle kunne se de. Ved å følge alle punktene på lista vil personalet bidra til å gi barnet den trygghet og engasjement som det trenger, i forhold til å utvikle en positiv selvfølelse. Det at personalet kan og ser på disse «reglene» til daglig gjør at jeg er enda mer overbevist om at personalet i denne barnehagen er seriøse i sitt arbeid med barn og deres utvikling av en positiv selvfølelse.

Grunnreglene ser slik ut;

DE POSITIVE GRUNNREGLENE I VOKSEN-BARN RELASJON

1. Ta det barnet sier på alvor. Og svar skikkelig på det barnet spør om.
2. Ta barnets følelser på alvor. Er barnet trist, så kast det du har i hendene og vis at du føler med det.
3. Lytt aktivt til det barnet sier. Vår lytting hjelper barnet til å tenke dypere, til å utvikle egne tanker og meninger.
4. Sett klare grenser, vær konsekvent og ha alltid visse regler
5. Vær raus med positive tilbakemeldinger når det er på sin plass. Det styrker selvfølelsen og gir barnet mot til å gå løs på nye oppgaver.
6. Når du roser eller kritiserer, så rett oppmerksomheten mot innsatsen/handlingen og ikke mot barnet selv.

Gjennom disse «grunnreglene» ser jeg at dersom de voksne følger det som står, så vil de ha et meget godt utgangspunkt for en vellykket voksen-barnrelasjon. De positive grunnreglene i er på mange måter en annen måte å se Kari Papes anerkjennende blomst på. Budskapet er det samme, men formuleringene er annerledes.

4.1 Intervjuspørsmålene med min tolkning

Direkte sitat fra intervjuet er her skrevet i *Kursiv*.

4.1.1 Spørsmål 1

1. Hva legger du i begrepet «selvfølelse»? / Hvordan definerer du begrepet «selvfølelse»?

Informantene definerer selvfølelse som hvordan et barn føler seg, indre styrke og trygghet på seg selv. Dette er på mange måter den samme definisjonen som jeg selv har valgt og følge. De sier videre at de ser viktigheten med å hjelpe barn med å sette ord på sine egne følelser og å akseptere å ha de følelsene man kjenner, for at barnets selvfølelse skal kunne utvikle seg. *«Det er greit å være lei seg!»*

4.1.2 Spørsmål 2

2. Har begrepet «selvfølelse» hatt fokus i personalgruppa? Hvorfor/hvorfor ikke?

Førskolelærer1 sier også at de er klare på at det er forskjell på selvfølelse og selvtilitt, og at disse forskjellene nettopp har vært oppe til refleksjon i personalgruppa. Jeg ser viktigheten i å skille mellom begrepene, og personlig tror jeg dette er en øvelse alle burde gjøre fra tid til annen. Hva vi legger i ord og begreper er viktig fordi dersom ikke alle ser den samme betydningen av et begrep kan dette føre til misforståelser i personalgruppa. Førskolelærer1 forklarte seg slik *«Vi ser på barnet som kompetent, og må være bevisste på barns egne følelser og meninger.»* Det tolker jeg som at for at den voksne skal kunne gjøre den jobben som kreves, så er det viktig at han anerkjenner barnet indre behov. Det er vår oppgave å hjelpe barnet med å formidle sine indre tanker og følelser. Bare når vi kjenner disse kan vi si at vi kjenner barnet.

4.1.3 Spørsmål 3

3. Hvilke metoder brukes for å sikre at barna utvikler en positiv selvfølelse? / Hva gjør førskolelærerfor å tilrettelegge for barns utvikling av en positiv selvfølelse?

- *«Vi bruker et program som kalles for steg for steg. Dette går ut på å bruke bilder, historier og rollespill for å hjelpe barna til å forstå egne og andres følelser. Vi snakkes rundt de bildene vi ser, og barna setter egne ord på hva som får de til å kjenne de følelsene det er snakk om. I rollespillet kan de voksne ta en situasjon de vet barna vil kjenne seg igjen i, og spille den. Da vil barna få mulighet til å se seg selv fra utsiden, og lettere sette seg inn i de andre partenes situasjon.»*

Gjennom å bruke «Steg for steg» som en metode får barnea forståelse og kjennskap til egne følelser. Vi trenger ord for å kunne beskrive for andre hvordan vi føler oss. «Steg for steg» er en måte å få fokus på hva de forskjellige følelsene heter, hvorfor vi føler det vi føler, og hvordan andre kan hjelpe oss med de følelsene vi har.

«Vi har også fokus på enkeltbarnet, og mener det er viktig å dele avdelingene inn i grupper, slik at alle kan få ro til å mestre. Ved å være i mindre grupper er det også lettere å se hvert enkelt barn. Vi kan da observere, og blir bedre hjelp for barnet i de situasjonene det trenger veiledning. Vi ser at i mange tilfeller når et barn er lei seg, så er det ikke et fang som trengs, men veiledning til å håndtere en situasjon. Ved å kjenne barna og deres utvikling godt, er det lettere for oss å hjelpe til der vi trengs, og ikke der vi ikke treng. Vi vil ikke frarøve barna den gode følelsen ved å mestre.»

Her ser jeg at de ansatte jobber i ånd av det Vygotsky sier om et støttende stilas. Den voksne tar rollen som veileder på alvor ved at de anerkjenner at det ikke alltid er behov for dem. Det er den voksnes ansvar å kjenne barnet så godt, at han kan legge til rette for aktiviteter som ligger innenfor barnets proksimale utviklingssone.

4.1.4 Spørsmål 4

5. Hvordan gir dere barna anerkjennelse og motivasjon når de har klart noe?

«Vi bruker oss selv for å veilede og hjelpe de barna som trenger litt hjelp for å klare det de vil. Anerkjennelsen kommer i form av interesse og beundring av det barnet har fått til. Så lenge drivkraften for å få til noe kommer innenfra, så er den voksnes rolle i all hovedsak å være en støtte.»

Informantene viser meg gjennom svarene sine at de er reflekterte i forhold til barns utvikling av en positiv selvfølelse. De er klare over den voksnes rolle som veileder, ikke «Belærer». Barnas motivasjon for utvikling og læring er noe som kommer som en indre drivkraft, dersom de opplever glede og stolthet gjennom egen mestring.

Drøfting

Så til min problemstilling; «**Hvordan kan førskolelærer legge tilrette for barns utvikling av en positiv selvfølelse i barnehagen**». Arbeidet med denne oppgaven har vært en spennende prosess. Men jeg må si at jeg ble litt overrasket over de svarene jeg fikk fra undersøkelsen jeg gjennomførte. Jeg fikk litt mere gjennomtenkte svar enn det jeg hadde regnet med, så resultatet var på ingen måte negativt. Så, hvordan skal jeg drøfte en oppgave som jeg selv ble positivt overrasket over? Mine antagelser var i utgangspunktet ganske dystre. Jeg var redd for at barns utvikling av sin indre selvfølelse skulle glemmes i en ellers så hektisk hverdag, der fagområder og forberedelse til skole er kommet mer i fokus. Det jeg har funnet ut er i stor grad at fokus på barns selvfølelse og mestring er tilstede. Nå vet jeg jo ikke om svarene mine gjelder bare for den barnehagen jeg har gjort undersøkelsen min i. Hadde jeg fått gjennomført intervjuene som jeg hadde planlagt ville jeg hatt enda en referanse fra barnehage1. Men da informanten i barnehage1 ikke kunne stille opp ble det til at jeg intervjuet to førskolelærere i fra barnehage2 i steden.

En liten støtte fra Rammeplanen:

«Barnehagen må gi det enkelte barnet støtte og utfordringer ut fra egne forutsetninger og bidra til et meningsfullt liv i fellesskap med andre barn og voksne.» (KD 2006, s18)

Jeg skriver i starten av oppgaven, at jeg vil bruke Vygotsky, selv om jeg vet at han er den teoretikeren som de aller fleste studenter vender seg mot. Men når jeg nå har gjort undersøkelsen, og fått de svarene jeg fikk, så ser jeg at Vygotskys tenking, selv om den er gammel, etterfølges i aller høyeste grad ute i felten. Om dette er bevisst av førskolelærer, eller om det er ubevisst, så kommer Vygotskys syn på barnet frem i pedagogenes daglige arbeid. Vygotsky sier i sin teori om barns utvikling at et barn først må lære seg å gjøre oppgaver sammen med andre, før de kan klare det alene. (Bunkholdt, 2003) Dette ser jeg at informantene har kunnskap om, fordi de fokuserer på samarbeid både mellom voksne og barn. De er klare over sin rolle som støtte og veileder, og trekker seg unna dersom det ikke er behov for deres hjelp. Gjennom å kjenne barnet, og barnets ståsted kan den voksne finne oppgaver som er tilpasset nettopp det enkelte barnets stadie. Barnet får da en oppgave som er verken større eller mindre enn det barnet kan klare på egenhånd, akkurat slik Erikson sier det. Det å få slike erfaringer i barnehagen hjelper barnet å bli trygg på seg selv. Barnet

kan også bygge videre på de nye kunnskapene, og på den måten tilegne seg enda flere erfaringer. På denne måten legger førskolelæreren tilrette for at barnet skal føle mestring.

I barnehagen jeg var for å intervju hadde de hengt opp «De positive grunnreglene i voksen-barnrelasjon». Altså, hvordan skal vi oppføre oss i samhandling med barna. Felles for de 6 punktene er at de alle er med på å støtte under for barns utvikling av en positiv selvfølelse. De er alle med på å skape trygge rammer for barnet. De tar for seg måten vi snakker med barna, slik at barnet skal føle at det blir tatt på alvor. Punkt 5 sier «Vær raus med positive tilbakemeldinger når det er på sin plass. Det styrker selvfølelsen og gir barnet mot til å gå løs på nye oppgaver.» Her ser jeg den anerkjenende blomsten på en annen måte. De voksne bruker seg selv og sin oppførsel/holdning for å skape et miljø som stimulerer til nysgjerrighet, prøving, og feiling blandt barna. «*Anerkjennelse fra andre er nødvendig for utviklingen av en positiv selvfølelse.*» (Pape 2005, s162). Anerkjennelsen trenger ikke komme fra en voksen. Det betyr like mye for barnet å få ros og skryt fra sine jevn gamle, som at en voksen sier det. Men her kan vi også si at førskolelærer har en rolle. Ved å være en god rollemodell for barna, kan vi vise med våre egne handlinger hvordan man anerkjenner andre mennesker. Dette ser jeg også opp i mot problemstillingen min. En bevisst pedagog vil komme mye lenger i sitt arbeid, fordi mange av de grepene vi gjør for å legge tilrette for barn ikke er fysiske, men basert på holdninger og verdiformidling.

Teoretisk sett kan vi si at i Vygotskys tenking kan den voksne lede barns utvikling fremover, ved å gi barnet oppgaver som ligger litt utenfor det de allerede mestrer. I prosessen kan den voksne tilby seg å hjelpe/veilede, slik at barnet har forutsetninger til å klare å løse oppgaven. «*Ved hjelp av slike erfaringer utvider barnet sitt erfaringsområde, og beveger seg fremover i sin utvikling.*» (Bunkholdt 2003, s119) Barnet bygger altså videre på de erfaringene de allerede har, for å tilegne seg nye ferdigheter og informasjon. Som informantene sa i intervjuet, så er en av de viktigste lærdommene å lære seg at man kan selv. Det er ikke alltid det er behov for den voksnes hjelp, men heller at den voksne vet når han skal trekke seg unna. Dette finner jeg positivt, med støtte i Vygotskys teori om et støttende stilas. Vi skal være der som en støtte, men ikke mer enn nødvendig. Dette er selvfølgelig noe alle barnehager ønsker å følge, men etter praksiserfaringer ute i forskjellige barnehager vet jeg at det overhodet ikke er alle som klarer det. I rammeplanen står det «*Barnehagen skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap.*» (KD 2006, s27). Men selv om vi er pålagt å skape rammer der barnet får mulighet til mestring, så tror jeg det er et stykke å gå for noen barnehager.

Jeg tror ikke alle er like reflekterte over barns selvfølelse. Men etter de svarene jeg fikk i intervjuet så jeg imidlertid at denne barnehagen har hatt fokus på barnet som et enkeltindivid. De legger tilrette for at barnet skal lære å uttrykke seg verbalt. Dette er noe de mener er viktig for barnets utvikling av seg selv. Det å kunne formulere det du tenker og det du føler. Ved å ta i bruk metoder som «Steg for steg» får barna kunnskap og trening i å sette seg inn i fiktive situasjoner. Barnet blir da konfrontert av de følelsene situasjonen er preget av. Denne øvingen på å kjenne egne og andres følelser er nyttig i all form for sosiale handlinger. Samhandling mellom mennesker er alltid preget av at begge parter greier å sette seg inn i den andres ståsted.

Før jeg startet med denne oppgaven var jeg bekymret over det stadig større presset fra samfunnet, som rammer også barna i barnehagen. Tidligere og tidligere kommer kravene om hva du kan, og hvordan vi skal lære deg det. Jeg har vært redd for at barndommen som den har vært frem til nå skal være på tur ut, og den nye barndommen tar helt over. At vi skulle glemme at barndommen har en egenverdi. Den nye barndommen består, i følge min tanker, i mye større grad av at alle barn skal kunne og vite alt. Personlig er jeg for at alle mennesker, det være barn eller voksne, skal få utvikle seg selv og sine kunnskaper så fritt de vil. Jeg mener at alle mennesker har et instinktiv driv mot å lære seg nye ting, og tilegne seg nye kunnskaper. Dette gjelder også barn.

Tilretteleging for barns utvikling av en positiv selvfølelse kan gjøres på mange forskjellige måter. Det er opp til hver enkelt førskolelærer å finne de metoder som de mener er den beste måten å gi barna dette på.

Konklusjon

Så, hvordan kan førskolelærer legge til rette for barns utvikling av en positiv selvfølelse? Gjennom denne oppgaven har jeg fått mange fine svar på hvordan dette kan gjøres. Jeg har fått sett at anerkjennende kommunikasjon er med på å styrke barnets vilje til mestring. Fokus på det enkelte barnet lar oss finne de rette oppgavene til barnet, slik at de kan få nye erfaringer og lære seg nye ting. Kunnskap om hvordan barnet utvikler seg og lærer gjør at vi som voksne må skjønne når det er behov for oss, og når det ikke er det. Til slutt har jeg også sett at den voksnes rolle, det være en førskolelærer eller assistent, er viktig. Barnas blikk er ofte rettet mot oss, og det er nødvendig at vi er bevisste på de holdninger og verdier vi har. Gjennom å være en god rollemodell, og lære barna på en indirekte måte hvordan man behandler andre mennesker, vil barna ta med seg viktig lærdom om hvordan man hjelper og omgår andre. De vil bli en støttende stilas for de andre barna rundt dem, senere andre mennesker i livene deres. Alt takket være en bevisst førskolelærer, som så verdien i å lære barna å lære selv. En som så at det å gi barnet tid i hverdagen til å mestre, var det som skulle til for at nettopp dette barnet fikk en god følelse inni seg. En som var klar over at barnet trenger mestring for å få frem den indre drivkraften for videre utvikling.

Som førskolelærerstudent i 2011 ser jeg at mange styringssignaler til barnehagen går direkte ut på læring og effektivitet. Jeg frykter for at barnehagen skal «glemme» sin omsorgsrolle, for å innfri disse kravene. Det er lett å blitt opprørt over alle kravene som legges på barnas skuldre i så ung alder. «*Felles for alle (barn) er at de lærer best dersom de har en positiv opplevelse av seg selv (en god selvfølelse)...*» (Pape 2005,s163)

Da er det godt å se at mennesker som Pape, og de eldre teoretikerene fremdeles har stor plass i læreplanen for utdanningen. Det skaper fokus på omsorg og trygghet i barnets hverdag. Det gjør at barnet har noen som er på deres «parti», og som bryr seg om hvordan barnets dag oppleves. Jeg er glad for at det er fokus på dette fordi alt handler jo tross alt om **barnets beste!**

ANM.
STUD. nsdag, 17.54

Litteraturliste

Bunkholdt, V. (1986). *Små barn i vekst og utvikling*. Kolbotn: Nikolai Olsens Trykkeri AS

Bunkholdt, V. (2003). *Utviklingspsykologi*. Oslo: Universitetsforlaget

Dalland, O. (2011). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal Akademiske

Pape, K (2005). *Se hva jeg kan! - Barnehagen som læringsarena*. Oslo: Kommuneforlaget AS

Forskrift om rammeplan for barnehagen. (2006) Utgitt av Kunnskapsdepartementet 2006

Vedlegg1 - Informasjonsbrev

Vedlegg2 - Intervjuguide

Bilde forside - Privat¹

Student ved Høgskolen i Nesna

Barnehage 1

Dato: 17.10.2011

Forespørsel om å få gjennomføre intervju i deres barnehage.

Mitt navn er, og jeg er student ved Høgskolen i Nesna. Der går jeg nå siste året ved førskolelærerutdanningen. I den forbindelse skal jeg skrive en fagoppgave i pedagogikk om et valgfritt tema. Mitt tema er «Utvikling av selvfølelse i barnehagen».

Jeg ønsker å bruke intervju for å prøve å finne svar på min problemstilling. Jeg ønsker å finne ut hvor bevisste førskolelæreren ser på barns utvikling av selvfølelsen i barnehagen. Jeg vil gjerne intervju en eller flere førskolelærere som jobber med barna mellom 3-6 år. Jeg ønsker å sende ut intervjuguiden på forhånd, slik at intervjuobjekt kan tenke gjennom de spørsmålene som blir stilt, og tiden vår sammen kan bli mer effektiv. Selve gjennomføringen av intervjuet vil ta ca en time. Intervjuguiden skal godkjennes av min veileder, før undersøkelsen gjennomføres.

Barnehage og Informanter vil bli anonymisert. Innsamlet materiell etter intervjuene vil bli makkulert når oppgaven er godkjent. Resultatene fra min undersøkelse vil bli kunngjort i min fagoppgave som skal presenteres for klassekamerater, veileder og intern sensor, et muntlig fremlegg før jul.

Ansvarlig for denne undersøkelsen er meg selv. Jeg har også en veileder fra Høgskolen i Nesna. Signe Agnete Hansen (sah@hinesna.no). Hun skal godkjenne undersøkelsen før jeg kan gjennomføre den.

Håper det er noen som har tid og mulighet til og hjelpe meg. Jeg vil ta kontakt med barnehagen innen utgangen av uke for høre om intervju kan gjennomføres i barnehagen og eventuelt når.

Jeg kan nås på;

Mail:

Tlf:

Underskrift

Intervjuguide

1. Hva legger du i begrepet «selvfølelse»? / Hvordan definerer du begrepet «selvfølelse»?
2. Har begrepet «selvfølelse» hatt fokus i personalgruppa? Hvorfor/hvorfor ikke?
3. Hvordan arbeider personalgruppen med å ivareta / utvikle barns positive selvfølelse?
4. Hvilke metoder brukes for å sikre at barna utvikler en positiv selvfølelse ? / Hva gjør førskolelærerfor å tilrettelegge for barns utvikling av en positiv selvfølelse?
5. Hvordan bruker dere kommunikasjon i møte med barnas utfordringer?
6. Hvordan gir dere barna anerkjennelse og motivasjon når de har klart noe?